

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Białymstoku**

Białystok, dnia 26 października 2011 r.

**Pan Krzysztof Chlebowicz
Burmistrz Tykocina**

LBI-4101-12-01/2011
P/11/133

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku skontrolowała w Urzędzie Miejskim w Tykocinie („Urząd”) prowadzenie w latach 2009-2011 (I półrocze) gospodarki ściekowej na obszarze Miasta i Gminy Tykocin nieobjętym systemem kanalizacji zbiorczej.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole podpisanym 13 października 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie prowadzenie gospodarki ściekowej na obszarze Miasta i Gminy Tykocin nieobjętym systemem kanalizacji zbiorczej. Ocena negatywna wynika z:

- braku informacji o sposobie zagospodarowania 364.263 m³ ścieków nieodprowadzonych do oczyszczalni,
- nierzetelnie prowadzonej ewidencji zbiorników bezodpływowych służących do gromadzenia nieczystości ciekłych,
- niezakończenia ewidencji umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych,
- nieegzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku zawarcia umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych,
- niezorganizowania zastępczego wywozu nieczystości ciekłych oraz niewydania właścicielom nieruchomości, którzy nie zawarli umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i wywóz nieczystości ciekłych, decyzji administracyjnych ustalających

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”

między innymi wysokość opłat i obowiązek ich uiszczenia oraz sposób udostępniania zbiorników w celu ich opróżnienia,

- nieopracowania wymagań jakie powinien spełnić przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych,
- nieegzekwowania od jednego przedsiębiorcy składania miesięcznych wykazów o zawartych i rozwiązanych umowach na opróżnianie zbiorników bezodpływowych,
- naruszenia przepisów ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej², przez brak zamieszczenia w Biuletynie Informacji Publicznej („BIP”) informacji o prowadzonej ewidencji zbiorników bezodpływowych.

1. Gmina Tykocin nie była w pełni przygotowana pod względem organizacyjnym i formalnoprawnych do realizacji zadań dotyczących prowadzenia gospodarki ściekowej na obszarach nieobjętych systemem zbiorczej kanalizacji sanitarnej:

- do zakończenia kontroli NIK, Pan Burmistrz nie wystąpił o uchwalenie a Rada Miejska nie uchwaliła, mimo wymogu wynikającego z art. 7 ust. 3a ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach³, wymagań jakie powinien spełnić przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych,
- nie określono częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości ciekłych, a także zasad prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, co stanowiło naruszenie pkt IV ust. 3 i 4 *Zasad utrzymania czystości i porządku* (dalej zwanych „Zasadami UCP”).

Zasady UCP zostały uchwalone w listopadzie 2001 roku zostały i określały między innymi obowiązki właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe. Corocznie, w drodze uchwały, określone były górne stawki opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za opróżnianie zbiorników i wywóz nieczystości ciekłych.

W Urzędzie zadania związane z gospodarką ściekową ujęto w regulaminie organizacyjnym oraz przypisano do realizacji Referatowi Planowania Inwestycji i Funduszy Strukturalnych. Żadnemu z pracowników Referatu nie przypisano zakresem czynności: prowadzenia ewidencji umów zawartych o wywóz nieczystości ciekłych,

² Dz. U. Nr 112, poz. 1198 ze zm., zwanej dalej „ustawą z 6 września 2001 r.”,

³ Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008 ze zm., zwanej dalej „ustawą o czystości i porządku”. Do 31 lipca 2009 r. określenie tych wymagań należało do burmistrza, a od 1 sierpnia 2009 r. należy do rady miejskiej,

egzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku zawarcia takich umów oraz wykonywania czynności związanych z organizacją zastępczego wywozu nieczystości ciekłych.

2. W ocenie NIK nieprawidłowo były realizowane zadania wynikające z ustawy o czystości i porządku oraz z Zasad UCP:

a) w latach 2009-2011 (I półrocze) 69-70% mieszkańców gminy Tykocin⁴ zamieszkałych na terenach nieskanalizowanych gromadziło nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych. Z wytworzonych w tym okresie 379.137 m³ ścieków, jedynie 4,1 % odebrano transportem asenizacyjnym (14.874 m³). Urząd nie posiadał informacji o sposobie zagospodarowania pozostałych 95,1 % ścieków (364.263 m³) nieodprowadzonych do oczyszczalni, co było skutkiem:

- nierzetelnie prowadzonej ewidencji zbiorników bezodpływowych, która zawierała jedynie dane dotyczące 224 zbiorników bezodpływowych (w sprawozdaniach statystycznych SG-01⁵ wykazywano 848 zbiorników w 2009 roku i 850 w 2010 roku, a w trakcie kontroli NIK służby Pana Burmistrza ustaliły, że zbiorników bezodpływowych może być 1.172). Nie było też rozeznania, czy właściciele tych zbiorników mają umowy na opróżnianie i sposób zagospodarowania nieczystości ciekłych.

W BIP nie opublikowano informacji o prowadzonej przez Urząd ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz o sposobach i zasadach udostępnienia danych w niej zawartych, co stanowiło naruszenie z art. 6 ust. 1 pkt. 3 lit. f w związku z art. 8 ust. 2 ustawy z 6 września 2001 r. Informacje te opublikowano w BIP w trakcie kontroli NIK,

- niezakożenia ewidencji umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych, co stanowiło naruszenie art. 3 ust. 3 pkt. 3 ustawy o czystości i porządku. Urząd posiadał informacje tylko o jednej umowie na opróżnianie zbiornika bezodpływowego,
- niekorzystania z uprawnień wynikających z art. 3 ust. 3 pkt 1 i z art. 5 ust. 6 ustawy o czystości i porządku i niekontrolowania właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe w zakresie posiadania umów

⁴ odpowiednio: 4.627, 4.591 i 4.576 mieszkańców Gminy zamieszkałych na obszarze nieskanalizowanym z 6.631, 6.595 i 6.580 mieszkańców gminy ogółem,

⁵ SG-01 część B Statystyka gminy „Gospodarka mieszkaniowa i komunalna”,

na wywóz nieczystości ciekłych, jak również częstotliwości wywozu tych nieczystości w stosunku do zużycia wody,

- niezorganizowania, wbrew przepisom art. 6 ust. 6 ustawy o czystości i porządku, tzw. zastępczego wywozu nieczystości ciekłych, w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych. W tych sprawach Pan Burmistrz nie wywiązał się również z obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 7 ustawy o porządku i czystości i nie wydał właścicielom nieruchomości decyzji ustalających między innymi, wysokość opłat i obowiązek ich uiszczenia oraz sposób udostępniania zbiorników w celu ich opróżnienia. Zgodnie z art. 6 ust. 11 ustawy o czystości i porządku, opłaty naliczane za zastępcze opróżnianie zbiorników są od 1 stycznia 2010 r. dochodami budżetu gminy, a poprzednio stanowiły przychód gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej;

- b) na terenie Gminy Tykocin zezwolenie wydane przez Pana Burmistrza na działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, posiadało dwóch przedsiębiorców („M” i „B”) oraz Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Tykocinie (dalej „GZGKiM”)⁶, a działalność w tym zakresie wykonywał GZGKiM, okazjonalnie „M” oraz co najmniej cztery podmioty nieposiadające zezwoleń wymaganych przepisem art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy o porządku i czystości. Z 14.874 m³ ścieków dostarczonych do punktu zlewnego transportem asenizacyjnym, 13.050 m³ (87,7%) ścieków dowieźli dostawcy nieposiadający zezwoleń. W ocenie NIK, brak współpracy pomiędzy Urzędem a GZGKiM przyczynił się do nielegalnego świadczenia usług w zakresie wywozu nieczystości ciekłych przez cztery podmioty.

Z obowiązku przekazywania do Urzędu comiesięcznych wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi w poprzednim miesiącu zawarto umowy bądź uległy one rozwiązaniu lub wygasły⁷ oraz rocznych informacji o ilości zebranych nieczystości⁸, wywiązywał się tylko przedsiębiorca „M”. Urząd nie egzekwował od GZGKiM obowiązku (wynikającego z art. 9a ust. 1 ustawy o czystości i porządku) informowania o zawarciu i rozwiązaniu umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych. GZGKiM składał wyłącznie roczne informacje o ilości odebranych i przetransportowanych nieczystości ciekłych.

⁶ na podstawie art. 7 ust. 5 ustawy o czystości i porządku,

⁷ do 15 dnia miesiąca za miesiąc poprzedni.

⁸ do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy.

3. Obecna infrastruktura techniczna nie jest w pełni przystosowana do odbioru nieczystości ciekłych. Na terenie Gminy Tykocin funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków (kontenerowa w Stelmachowie i komunalna w Tykocinie) o łącznej przepustowości 193,4 tys. m³. W latach 2009-2010 trafiało do tych oczyszczalni około 100.000 tys. m³ ścieków/rok, a do zagospodarowania pozostało około 140.000 tys. m³/rok (niedobór przepustowości około 50.000 tys. m³ ścieków/rok).

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) przygotowanie i przedłożenie Radzie Miejskiej projektu uchwały w sprawie wymagań jakie powinien spełnić przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych,
- 2) rzetelne, zgodne ze stanem faktycznym, prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych,
- 3) założenie ewidencji umów na odbieranie odpadów komunalnych,
- 4) wyegzekwowanie podpisania umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych przez wszystkich właścicieli korzystających z tych budowli,
- 5) przeprowadzanie kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych,
- 6) egzekwowanie przestrzegania obowiązków sprawozdawczych przez przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych z terenu Gminy,
- 7) wszczęcie postępowań w sprawie zastępczego wywozu nieczystości ciekłych i wydawanie właścicielom nieruchomości, którzy nie zawarli umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i wywóz nieczystości ciekłych, decyzji administracyjnych ustalających między innymi wysokość opłat i obowiązek ich uiszczenia oraz sposób udostępniania zbiorników w celu ich opróżnienia, zgodnie z art. 6 ust. 7 ustawy o utrzymaniu porządku i czystości,
- 8) podjęcie działań w celu wyeliminowania nielegalnego opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych przez podmioty nieposiadające wymaganych zezwoleń.

* * *

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Burmistrza, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania

uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia przysługuje Panu Burmistrzowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
w Białymstoku
Barbara Chilińska